

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. gruodžio 18 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Vartotojų apsauga — Vartojimo paskola — Direktyva 2008/48/EB — Pareiga suteikti informaciją prieš sudarant sutartį — Pareiga įvertinti vartotojo kreditingumą — Įrodinėjimo pareiga — Įrodinėjimo būdai“

Byloje C-449/13

dėl *Tribunal d'instance d'Orléans* (Prancūzija) 2013 m. rugpjūčio 5 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2013 m. rugpjūčio 12 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

CA Consumer Finance SA

prieš

Ingrid Bakkaus,

Charline Bonato, mergautinė pavardė – Savary,

Florian Bonato,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan ir A. Prechal (pranešėja),

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. liepos 10 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *CA Consumer Finance SA*, atstovaujamos advokato B. Soltner,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas ir S. Menez,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Kemper,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos A. Rubio González,

* Proceso kalba: prancūzų.

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Owsiany-Hornung ir M. Van Hoof,
susipažinęs su 2014 m. rugsėjo 11 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, p. 66 ir klaidų ištaisymai OL L 207, 2009, p. 14, OL L 199, 2010, p. 40 ir OL L 234, 2011, p. 46) 5 ir 8 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą, kilusį tarp *CA Consumer Finance SA* (toliau – CA CF), iš vienos pusės, ir, pirma, I. Bakkaus, ir, antra, Ch. Bonato (mergautinė pavardė – Savary) ir F. Bonato (toliau visi kartu – kredito gavėjai), iš kitos pusės, dėl reikalavimų sumokėti likusias sumas už asmenines paskolas, kurias minėta įmonė suteikė kredito gavėjams ir kurių mokėjimą jie nutraukė.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2008/48 7, 9, 19, 24, 26–28 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(7) Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas gerai veikiančios vidaus rinkos vartojimo kreditų srityje kūrimu, būtina numatyti suderintą Bendrijos sistemą keliose pagrindinėse srityse. <...>

<...>

- (9) Būtinai visiškas suderinimas, siekiant užtikrinti, kad visi Bendrijos vartotojai naudotųsi aukštu ir vienodu jų interesų apsaugos lygiu, ir siekiant sukurti tikrą vidaus rinką. Todėl valstybėms narėms neturėtų būti leidžiama toliau taikyti arba priimti kitokias, nei nustatyta šioje direktyvoje, nacionalines nuostatas. Tačiau toks apribojimas turėtų būti taikomas tik pagal šią direktyvą suderintoms nuostatomis. Kai tokių suderintų nuostatų nėra, valstybės narės turėtų būti leidžiama toliau taikyti arba priimti nacionalinės teisės aktus. <...>

<...>

- (19) Siekiant, kad vartotojai galėtų priimti sprendimus turėdami visą reikiamą informaciją apie faktus, prieš sudarydami kredito sutartis jie turėtų gauti pakankamai informacijos apie kredito sąlygas ir kainą bei apie savo įsipareigojimus; šią informaciją jie gali pasiimti ir apsvarstyti. Siekiant užtikrinti kuo didesnę pasiūlymų skaidrumą ir palyginamumą, tokia informacija turėtų visų pirma apimti visoje Bendrijoje tokiu pačiu būdu nustatytą ir kreditui taikomą bendros kredito kainos metinę normą. <...>

<...>

- (24) Vartotojui reikia suteikti išsamią informaciją prieš jam sudarant kredito sutartį, neatsižvelgiant į tai, ar parduodant kreditą dalyvauja kredito tarpininkas. Todėl paprastai informavimo prieš sudarant sutartį reikalavimai taip pat turėtų būti taikomi kredito tarpininkams. <...>

<...>

- (26) <...> Svarbu – visų pirma besiplečiančioje kredito rinkoje, – kad kreditoriai nesiimtų neatsakingo skolinimo veiklos ar neišduotų kredito, prieš tai neįvertinę kreditingumo, ir valstybės narės turėtų užtikrinti reikalingą priežiūrą, kad būtų išvengta tokio elgesio, ir turėtų nustatyti reikalingas priemones nubausti kreditorius, tuo atveju, jei jie tai daro. <...> [U]ž kiekvieno vartotojo kreditingumo patikrinimą turėtų būti atsakingi kreditoriai. Tuo tikslu jiems turėtų būti leidžiama naudoti ne tik informaciją, kurią vartotojas pateikia rengiant atitinkamą kredito sutartį, bet ir ilgalaikių komercinių santykių metu pateiktą informaciją. Valstybių narių valdžios institucijos taip pat galėtų kreditoriams teikti atitinkamus nurodymus bei gaires. Vartotojai taip pat turėtų veikti apdairiai ir laikytis savo sutartinių įsipareigojimų.
- (27) Nepaisant informacijos, kuri turi būti suteikta prieš sudarant sutartį, vartotojui vis tiek gali prireikti papildomos pagalbos, kad jis galėtų nuspręsti, kuri kredito sutartis iš siūlomų produktų asortimento geriausiai atitinka jo poreikius ir finansinę padėtį. Todėl valstybės narės turėtų užtikrinti, kad kreditoriai teiktų tokią pagalbą, susijusią su kredito produktais, kuriuos jie siūlo vartotojui. Prireikus atitinkama informacija prieš sudarant sutartį bei su siūlomais produktais susiję esminiai požymiai turėtų būti paaiškinti atskirai kiekvienam vartotojui, kad jis galėtų suprasti, koks gali būti jų poveikis jo ekonominei padėčiai. Kai taikoma, ši pareiga padėti vartotojui taip pat turėtų būti taikoma kredito tarpininkams. Valstybės narės galėtų nustatyti, kada šie paaiškinimai turi būti teikiami vartotojui ir kokia apimtimi, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, kuriomis siūlomas kreditas, pagalbos vartotojui poreikį ir atskirų kredito produktų pobūdį.
- (28) Vartotojų kreditingumui įvertinti kreditorius taip pat turėtų atlikti patikrinimą atitinkamose duomenų bazėse; atsižvelgiant į teisinės ir faktinės aplinkybes, tokie patikrinimai gali būti įvairios apimtys. <...>“
- 4 Direktyvos 2008/48 5 straipsnio „Informavimas prieš sudarant sutartį“ 1 dalies pirmoje pastraipoje ir 6 dalyje nustatyta:
- „1. Likus pakankamai laiko iki vartotojui taps privaloma kredito sutartis arba pasiūlymas, kreditorius ir, kai taikoma, kredito tarpininkas, remdamasis kreditoriaus siūlomomis kredito nuostatomis ir sąlygomis bei, jei taikoma, vartotojo pareikštais pageidavimais ir pateikta informacija, pateikia vartotojui informaciją, kurios reikia, kad jis galėtų palyginti skirtingus pasiūlymus, siekdamas priimti informacija pagrįstą sprendimą dėl kredito sutarties sudarymo. Ši informacija popieriuje arba kitoje patvarioje laikmenoje pateikiama naudojant II priede nurodytą „Europos tipinės informacijos apie vartojimo kreditą“ formą. Laikoma, kad kreditorius įvykdė šioje dalyje ir Direktyvos 2002/65/EB 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytus informavimo reikalavimus, jei jis pateikė „Europos tipinę informaciją apie vartojimo kreditą“
- <...>
6. Valstybės narės užtikrina, kad kreditoriai ir, jei taikoma, kredito tarpininkai pateiktų pakankamai paaiškinimų vartotojui, kad vartotojas galėtų įvertinti, ar siūloma kredito sutartis atitinka jo poreikius ir jo finansinę padėtį, ir prireikus paaiškintų informaciją, kuri pagal 1 dalį turi būti pateikiama prieš sudarant sutartį, siūlomų produktų esmines savybes ir galimą jų konkretų poveikį vartotojui, įskaitant pasekmes, jei vartotojas nevykdytų įsipareigojimų dėl mokėjimų. Valstybės narės gali pritaikyti tokios pagalbos suteikimo būdą ir jos apimtį bei reikalavimus dėl ją suteikiančių subjektų prie konkrečių aplinkybių, kuriomis siūloma kredito sutartis, asmenų, kuriems ji siūloma ir siūlomos rūšies kredito.“

- 5 Šios direktyvos 8 straipsnio „Pareiga įvertinti vartotojo kreditingumą“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad prieš sudarant kredito sutartį kreditorius įvertintų vartotojo kreditingumą atitinkamais atvejais remdamasis iš vartotojo gauta pakankama informacija ir prireikus atlikęs patikrinimą atitinkamoje duomenų bazėje. Valstybės narės, kurių teisės aktuose reikalaujama, kad kreditorius įvertintų vartotojo kreditingumą atlikęs patikrinimą atitinkamoje duomenų bazėje, gali išlaikyti šį reikalavimą.“

- 6 Minėtos direktyvos 22 straipsnio „Suderinimas ir šios direktyvos privalomas pobūdis“ 2 ir 3 dalyse nustatyta:

„2. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojai negalėtų atsisakyti teisių, kurias jiems suteikia šią direktyvą įgyvendinančių arba atitinkančių nacionalinės teisės aktų nuostatos.

3. Valstybės narės taip pat užtikrina, kad nuostatų, kurias jos priima įgyvendindamos šią direktyvą, laikymosi negalėtų būti išvengiama dėl to, kaip suformuluojamos atitinkamų sutarčių nuostatos, visų pirma dėl išmokamų lėšų arba kredito sutarčių, kurioms taikoma ši direktyva, įtraukimo į kredito sutartis, kurių pobūdis arba tikslas suteiktų galimybę išvengti jos taikymo.“

Prancūzijos teisė

- 7 2010 m. liepos 1 d. Įstatymas Nr. 2010-737 dėl vartojimo kredito reformos (J.O.R.F., 2010 m. liepos 2 d., p. 12001), kuriuo Direktyva 2008/48 perkeliama į Prancūzijos vidaus teisę, buvo įtrauktas į Vartojimo kodekso L. 311-1 ir į paskesnius straipsnius.

- 8 Šio kodekso L. 311-6 straipsnyje nustatyta:

„I. Prieš sudarydamas kredito sutartį kreditorius ar kredito tarpininkas kredito gavėjui popieriuje ar kitoje patvarioje laikmenoje suteikia informaciją, reikalingą skirtingiems pasiūlymams palyginti ir leidžiančią kredito gavėjui pagal savo pageidavimus aiškiai numatyti savo įsipareigojimo apimtį.

<...>

II. Jeigu vartotojas pardavimo vietoje prašo sudaryti kredito sutartį, kreditorius užtikrina, kad pardavimo vietoje jam būtų pateikta I dalyje nurodyta informacijos forma.“

- 9 To paties kodekso L. 311-8 straipsnyje nurodyta:

„Kreditorius ar kredito tarpininkas kredito gavėjui teikia paaiškinimus, kurie šiam leidžia įvertinti, ar siūloma kredito sutartis atitinka jo poreikius ir finansinę padėtį, be kita ko, ir dėl L. 311-6 straipsnyje minėtoje formoje esančios informacijos. Jis atkreipia kredito gavėjo dėmesį į siūlomo kredito ar kreditų esmines savybes ir šių kreditų galimas pasekmes jo finansinei padėčiai, įskaitant nemokėjimo atvejų. Prireikus ši informacija teikiama atsižvelgiant į kredito gavėjo išreikštus pageidavimus.

<...>“

- 10 To paties kodekso L. 311-9 straipsnis suformuluotas taip:

„Prieš sudarydamas kredito sutartį kreditorius patikrina kredito gavėjo kreditingumą remdamasis pakankama informacija, taip pat ir kreditoriaus prašymu kredito gavėjo pateikta informacija. L. 333-5 straipsnyje nurodytame įsakyme nustatytais sąlygomis kreditorius atlieka patikrinimą L. 333-4 straipsnyje numatytaime registre.“

- 11 Vartotojų kodekso L. 311-48 straipsnio antroje ir trečioje pastraipose numatyta:

„Jeigu kreditorius nesilaikė L. 311-8 ir L. 311-9 straipsniuose nustatytų pareigų, jis visiškai arba tiek, kiek nustato teismas, netenka teisės gauti palūkanų. <...>

Kredito gavėjas turi grąžinti tik pasiskolintą sumą, kuri turi būti grąžinama pagal numatytą kalendorinį planą, ir prireikus sumokėti palūkanas, į kurias kreditorius neprarado teisės. Kaip palūkanas gautas sumas, už kurias nuo jų sumokėjimo dienos taikomos teisės aktuose nustatyto dydžio palūkanos, kreditorius grąžina arba jos įskaitomos į likusią grąžintiną sumą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 12 2011 m. gegužės 5 d. sutuoktiniai Bonato su CA CF, tarpininkaujant verslininkui, sudarė asmeninės paskolos, skirtos automobiliui įsigyti, sutartį 20 900 EUR sumai, taikant 6,40 % fiksuotą metinę palūkanų normą ir 7,685 % bendrą metinę faktinę palūkanų normą.
- 13 2011 m. liepos 15 d. I. Bakkaus su CA CF sudarė asmeninės paskolos sutartį 20 000 EUR sumai, taikant 7,674 % fiksuotą metinę palūkanų normą ir 7,950 % bendrą metinę faktinę palūkanų normą.
- 14 Kadangi paskolos grąžinimas nutrūko, CA CF kreipėsi su prieš kredito gavėjus nukreiptais ieškiniais į *Tribunal d'instance d'Orléans* siekdama, kad minėtiems kredito gavėjams būtų nurodyta grąžinti likusią paskolos sumą ir sumokėti palūkanas.
- 15 Atsižvelgdamas į tai, kad per teismo posėdį CA CF pagal Vartotojų kodekso L. 311-48 straipsnio antrą pastraipą prieš sudarant sutartį nepateikė informacijos, kuri teiktina prieš sudarant sutartį, formos, kuri turėjo būti perduota kredito gavėjams, nei jokio kito dokumento, iš kurio būtų matyti, kad CA CF įvykdė savo pareigą informuoti kredito gavėjus ir patikrinti jų kreditingumą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas *ex officio* nurodė pagrindą, grindžiamą galimu teisės į palūkanas praradimu.
- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Direktyva 2008/48 ir Įstatymu Nr. 2010-737, kuriuo ši direktyvą perkeliama į Prancūzijos teisę, kreditoriai įpareigojami taip informuoti kredito gavėją ir pateikti jam tokius paaiškinimus, kad pastarasis galėtų priimti sprendimą dėl pasirinkimo suprasdamas išipareigojimą, kurį prisiima pasirašydamas kredito sutartį. Vis dėlto šioje direktyvoje ar šiame įstatyme nėra jokios nuostatos, kurioje būtų įtvirtintos taisyklės dėl kreditoriams tenkančių pareigų įvykdymo įrodinėjimo pareigos ir būdų.
- 17 Dėl kreditoriaus pareigos pateikti vartotojams „Europos tipinės informacijos apie vartojimo kreditą“ formą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad nagrinėjamu atveju CA CF tokios formos nepateikė. Be to, ji nepateikė ir kitų dokumentų, susijusių su jai tenkančia pareiga pateikti paaiškinimus, ir nepareikšė savo pozicijos dėl tokių pateisinamųjų dokumentų nebuvimo. Vis dėlto minėtas teismas nurodo, kad I. Bakkaus pasirašytoje sutartyje buvo įtvirtinta standartinė sąlyga, suformuluota taip: „aš, sutartį pasirašiusioji Ingrid Bakkaus, pripažįstu, kad gavau Europos tipinės informacijos formą ir su ja susipažinau“. Minėto teismo nuomone, tokia sąlyga gali sukelti sunkumų, jeigu dėl jos vartotojo nenaudai pastarajam būtų perkelta įrodinėjimo pareiga. Minėtas teismas mano, kad taip dėl šios sąlygos vartotojui gali tapti sunku ar net neįmanoma įgyvendinti teisę ginčyti visišką kreditoriaus pareigų įvykdymą.
- 18 Dėl kredito gavėjų kreditingumo patikrinimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad nors byloje, kurioje ieškinytis pareikštas I. Bakkaus, CA CF pateikė jos pasirašytą pajamų ir išlaidų formą ir jos pajamas pagrindžiančius dokumentus, kuriuos ji pati perdavė CA CF, byloje, kurioje ieškinytis pareikštas sutuoktiniams Bonato, taip nėra.

19 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunal d'instance d'Orléans* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Direktyvą 2008/48] reikia aiškinti taip, kad kreditorius privalo pateikti įrodymų, jog buvo tinkamai ir visiškai įvykdyti sudarant ir vykdant kredito sutartį iš [šių] direktyvą perkeliančios nacionalinės teisės jam tenkantys įsipareigojimai?
2. Ar [Direktyva 2008/48] prieštarauja tam, kad tinkamo ir visiško kreditoriui kylančių įsipareigojimų įvykdymo įrodymai galėtų būti pateikti vien nurodant tipinę sąlygą kredito sutartyje, kurioje vartotojas patvirtina kreditoriaus įsipareigojimų įvykdymą, bet ta sąlyga nepatvirtinama jokiais kreditoriaus parengtais ir kredito gavėjui perduotais dokumentais?
3. Ar [Direktyvos 2008/48] 8 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis prieštarauja vartotojo kreditingumo patikrinimui, atliekamam remiantis tik vartotojo nurodyta informacija, nevykdant veiksmingo kitais įrodymais pagrįsto šios informacijos patikrinimo?
4. Ar [Direktyvos 2008/48] 5 straipsnio 6 dalį reikia aiškinti taip, kad kreditorius negali pateikti tinkamų paaiškinimų vartotojui iš anksto nepatikrinęs jo finansinės padėties ir poreikių?

Ar [Direktyvos 2008/48] 5 straipsnio 6 dalį reikia aiškinti taip, kad ji prieštarauja tam, jog vartotojui pateikti tinkami paaiškinimai apimtų tik kredito sutartyje nurodytą sutartinę informaciją, nepateikiant atskiro dokumento?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

- 20 Savo pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, pirma, ar Direktyvą 2008/48 reikia aiškinti taip, kad kreditorius privalo pateikti įrodymų, jog tinkamai ir visiškai įvykdė šios direktyvos 5 ir 8 straipsniuose numatytas ikisutartines pareigas, kurios įtvirtintos šią direktyvą į vidaus teisę perkeliančiose nacionalinės teisės nuostatose, ir, antra, ar į kredito sutartį įtrauktos tipinės sąlygos, pagal kurią vartotojas patvirtina, kad kreditorius įvykdė įsipareigojimus ir kuri nepatvirtinama kreditoriaus parengtais ir kredito gavėjui perduotais dokumentais, užtenka siekiant įrodyti, kad kreditorius tinkamai įvykdė informavimo prieš sudarant sutartį pareigas.
- 21 Pirmiausia pabrėžtina, kad šiuose klausimuose nurodytos ikisutartinės kreditoriaus pareigos padeda įgyvendinti Direktyvos 2008/48 tikslą, kuris, kaip matyti iš jos 7 ir 9 konstatuojamųjų dalių, yra vartojimo kreditų srityje numatyti visišką ir privalomą suderinimą keliose pagrindinėse srityse, laikomą būtinu siekiant visiems Europos Sąjungos vartotojams užtikrinti aukštą ir vienodą jų interesų apsaugos lygį ir palengvinti tinkamai veikiančios vartojimo kreditų vidaus rinkos vystymąsi (žr. Sprendimo *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, 42 punktą).
- 22 Vis dėlto, kiek tai susiję, pirma, su įrodymais, kad kreditorius įvykdė jam pagal Direktyvos 2008/48 5 ir 8 straipsnius tenkančias pareigas pateikti vartotojui tinkamą informaciją ir patikrinti jo kreditingumą, ir, antra, laikėsi šių pareigų įvykdymą patvirtinančių įrodymų pateikimo tvarkos, konstatuotina, kad minėtoje direktyvoje šiuo klausimu nėra jokios nuostatos.
- 23 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, nesant Sąjungos teisės aktų atitinkamoje srityje, procesinės taisyklės, užtikrinančios teisės subjektams Sąjungos teisės suteikiamų teisių apsaugą, vadovaujantis valstybių narių procesinės autonomijos principu, turi būti nustatytos kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje, tačiau su sąlyga, kad jos nėra mažiau palankios nei tos, kurios taikomos panašioms

vidaus teisės situacijoms (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jų pagal Sąjungos teisės sistemą suteiktų teisių įgyvendinimas netampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (žr., be kita ko, Sprendimo *Specht ir kt.*, C-501/12–C-506/12, C-540/12 ir C-541/12, EU:C:2014:2005, 112 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 24 Dėl lygiavertiškumo principo reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas neturi jokių duomenų, galinčių sukelti abejonę dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės nuostatų suderinamumo su šiuo principu.
- 25 Kiek tai susiję su veiksmingumo principu, reikia priminti, kad kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos Sąjungos teisės taikymas tampa neįmanomas ar pernelyg sudėtingas, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios nuostatos svarbą visam procesui, į proceso eigą ir jo ypatumus įvairiose nacionalinėse instancijose (Sprendimo *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 52 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 26 Šiuo atveju, kiek tai susiję su pagrindinėje byloje nagrinėjamomis teisės nuostatomis, primintina, kad Teisingumo Teismas neturi aiškinti vidaus teisės nuostatų ir kompetenciją tai daryti turi tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 27 Vis dėlto pabrėžtina, kad šio principo nebūtų laikomasi tuo atveju, jeigu vartotojas turėtų įrodyti, kad nebuvo įvykdytos Direktyvos 2008/48 5 ir 8 straipsniuose numatytos pareigos. Iš tikrųjų vartotojas neturi priemonių, leidžiančių įrodyti, kad, viena vertus, kreditorius jam nepateikė šios direktyvos 5 straipsnyje nurodytos informacijos, ir, kita vertus, nepatikrino jo kreditingumo.
- 28 Tačiau Direktyva 2008/48 suteiktų teisių veiksmingumas užtikrinamas nacionalinėje teisėje įtvirtinta taisykle, pagal kurią paprastai kreditorius teisme turi įrodyti, kad tinkamai įvykdė tokias ikisutartines pareigas. Kaip nurodyta šio sprendimo 21 punkte, šia taisykle siekiama apsaugoti vartotoją neproporcingai nepažeidžiant kreditoriaus teisės į teisingą bylos nagrinėjimą. Iš tiesų, kaip generalinis advokatas nurodė savo išvados 35 punkte, rūpestingas kreditorius turėtų suprasti būtinybę surinkti ir saugoti jam tenkančių informavimo ir paaiškinimo pareigų įvykdymo įrodymus.
- 29 Dėl su I. Bakkaus sudarytoje kredito sutartyje esančios tipinės sąlygos pabrėžtina, kad tokia sąlyga nekenkia Direktyva 2008/48 pripažintų teisių veiksmingumui, jeigu pagal nacionalinę teisę kredito gavėjas tik turi patvirtinti, kad jam buvo perduota Europos tipinės informacijos forma.
- 30 Šiuo atžvilgiu pabrėžtina, jog iš Direktyvos 2008/48 22 straipsnio 3 dalies matyti, kad ši sąlyga kreditoriui negali suteikti galimybės išvengti savo pareigų vykdymo. Taigi, nagrinėjama tipinė sąlyga yra indikacija, kurią kreditorius turi pagrįsti pateikdamas vieną ar kelis svarbius įrodymus. Be to, turi būti užtikrinta vartotojo galimybė visuomet remtis tuo, kad jam tokia forma nebuvo perduota ar kad ja remdamasis kreditorius negali įvykdyti jam tenkančių pareigų pateikti informaciją prieš sudarant sutartį.
- 31 Jeigu, atvirkščiai, pagal nacionalinę teisę remiantis tokia tipine sąlyga būtų pripažįstama, kad vartotojas patvirtino, jog kreditorius tinkamai įvykdė visas jam tenkančias ikisutartines informavimo pareigas, dėl to būtų perkelta tokių pareigų įvykdymo įrodinėjimo pareiga ir būtų pakenkta Direktyva 2008/48 pripažintų teisių veiksmingumui. Taigi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar dėl tokios tipinės sąlygos įrodomosios vertės susilpnėja vartotojo ir teismo galimybė kelti klausimą dėl kreditoriui tenkančių ikisutartinių informavimo ir patikrinimo pareigų tinkamo įvykdymo.
- 32 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti, jog Direktyvos 2008/48 nuostatas reikia aiškinti taip, kad:
- viena vertus, jomis draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias pareiga įrodyti, kad nebuvo įvykdytos Direktyvos 2008/48 5 ir 8 straipsniuose numatytos pareigos, tektų vartotojui, ir

— kita vertus, jomis draudžiama, kad teismas, remdamasis tipine sąlyga, pripažintų, kad vartotojas patvirtino, jog kreditorius tinkamai įvykdė visas jam tenkančias ikisutartines pareigas, nes taip būtų perkelta tokių pareigų įvykdymo įrodinėjimo pareiga ir būtų pakenkta Direktyva 2008/48 pripažintų teisių veiksmingumui.

Dėl trečiojo klausimo

- 33 Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Direktyvos 2008/48 8 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiama vartotojo kreditingumą patikrinti remiantis tik vartotojo nurodyta informacija, nevykdant veiksmingo kitais įrodymais pagrįsto tokios informacijos patikrinimo.
- 34 Iš Direktyvos 2008/48 8 straipsnio 1 dalies matyti, kad prieš sudarant kredito sutartį kreditorius privalo įvertinti vartotojo kreditingumą atitinkamais atvejais remdamasis iš vartotojo gauta pakankama informacija ir prireikus atlikęs patikrinimą atitinkamoje duomenų bazėje.
- 35 Šiuo klausimu pabrėžtina, kad minėtos direktyvos 26 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, jog už kiekvieno vartotojo kreditingumo patikrinimą turėtų būti atsakingi kreditoriai ir kad jiems turėtų būti leidžiama naudoti ne tik informaciją, kurią vartotojas pateikia rengiant atitinkamą kredito sutartį, bet ir ilgalaikių komercinių santykių metu pateiktą informaciją. Taip šia pareiga siekiama numatyti kreditorių atsakomybę ir išvengti paskolų teikimo nemokiems vartotojams.
- 36 Direktyvoje 2008/48 nenurodyta išsami informacija, kuria remdamasis kreditorius turi įvertinti vartotojo kreditingumą. Joje taip pat nenurodyta, ar tokia informacija turi būti patikrinta ir kaip tai turėtų būti daroma. Direktyvos 2008/48 8 straipsnio 1 dalimi, aiškinama atsižvelgiant į šios direktyvos 26 konstatuojamąją dalį, kreditoriui kaip tik suteikiama diskrecija nuspręsti, ar jo turimos informacijos pakanka patvirtinti, kad vartotojas yra mokus, ir ar jis turi tokią informaciją patikrinti remdamasis kitais įrodymais.
- 37 Iš to matyti, kad kreditorius pirmiausia privalo kiekvienu atveju atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes įvertinti, ar tokia informacija yra tinkama ir pakankama, kad būtų galima įvertinti vartotojo kreditingumą. Šiuo klausimu pabrėžtina, kad tai, ar tokia informacija pakankama, gali priklausyti nuo kredito sutarties sudarymo aplinkybių, asmeninės vartotojo situacijos ar sumos, dėl kurios sudaroma tokia sutartis. Tokį vertinimą galima atlikti remiantis vartotojo finansinę padėtį patvirtinančiais dokumentais, tačiau neatmestina, kad kreditorius gali atsižvelgti į iš anksto žinomą galimą gauti informaciją apie į paskolą pretenduojančio asmens finansinę padėtį. Vis dėlto paprasti nepatvirtinti vartotojo pareiškimai savaime negali būti laikomi pakankamais, jeigu prie jų nepridėti juos patvirtinantys įrodymai.
- 38 Antra, nepažeidžiant Direktyvos 2008/48 8 straipsnio 1 dalies antro sakinio, kuriuo numatyta, kad valstybės narės savo teisės aktuose gali išlaikyti kreditoriui keliamą reikalavimą atlikti patikrinimą duomenų bazėje, pabrėžtina, kad pagal Direktyvą 2008/48 kreditoriai neįpareigojami sistemingai tikrinti vartotojo pateiktos informacijos teisingumo. Atsižvelgdamas į kiekvieno atvejo aplinkybes kreditorius gali apsiriboti vartotojo jam pateikta informacija arba nuspręsti, jog reikalingas tokios informacijos patvirtinimas.
- 39 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2008/48 8 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad, viena vertus, ja nedraudžiama vartotojo kreditingumo vertinti remiantis tik vartotojo pateikta informacija, jeigu tokia informacija yra pakankama ir jeigu prie paprastų vartotojo pareiškimų yra pridėti juos patvirtinantys įrodymai, ir, kita vertus, ja kreditorius neįpareigojamas sistemingai tikrinti vartotojo pateiktos informacijos.

Dėl ketvirtąjį klausimą

- 40 Savo ketvirtuoju klausimu, kurį sudaro dvi dalys, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, pirma, ar Direktyvos 2008/48 5 straipsnio 6 dalį reikia aiškinti taip, kad negalima manyti, jog kreditorius pateikė vartotojui tinkamus paaiškinimus, jeigu iš anksto nepatikrino jo finansinės padėties ir poreikių. Antra, minėtas teismas teiraujasi, ar šią teisės nuostatą reikia aiškinti taip, kad ji prieštarauja tam, kad vartotojui pateikti tinkami paaiškinimai apimtų tik kredito sutartyje nurodytą sutartinę informaciją, neparengiant atskiro dokumento.
- 41 Kiek tai susiję su pirmąja šio klausimo dalimi, pabrėžtina, kad iš Direktyvos 2008/48 5 straipsnio 6 dalies ir jos 27 konstatuojamosios dalies matyti, kad nepaisant informacijos, kuri pagal šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį turi būti suteikta prieš sudarant sutartį, prieš sudarant kredito sutartį vartotojui gali prireikti papildomos pagalbos, kad jis galėtų nuspręsti, kokia kredito sutartis geriausiai atitinka jo poreikius ir finansinę padėtį. Taigi, kreditorius privalo pateikti vartotojui tinkamus ir jam pritaikytus paaiškinimus, kad vartotojas galėtų įvertinti, ar siūloma kredito sutartis atitinka jo poreikius ir jo finansinę padėtį, ir prireikus paaiškinti jam ikisutartinę informaciją, siūlomų produktų esmines savybes ir galimą jų konkretų poveikį vartotojo padėčiai, įskaitant pasekmes, jei vartotojas nevykdytų įsipareigojimų dėl mokėjimų.
- 42 Taigi, šia pareiga teikti tinkamus paaiškinimus siekiama leisti vartotojui apsispręsti dėl konkrečios kredito sutarties žinant visas aplinkybes.
- 43 Tačiau, kaip nurodyta šio sprendimo 35 punkte, Direktyvos 2008/48 8 straipsnio 1 dalyje numatyta pareiga įvertinti vartotojo kreditingumą siekiama numatyti kreditoriaus atsakomybę ir išvengti kredito teikimo nemokiems vartotojams.
- 44 Šios direktyvos 5 ir 8 straipsniais siekiama apsaugoti visus Sąjungos vartotojus ir užtikrinti, kad jie naudotųsi aukštu ir vienodu jų interesų apsaugos lygiu.
- 45 Nors šios dvi pareigos yra ikisutartinės, nes jas reikia įvykdyti prieš sudarant kredito sutartį, vis dėlto nei iš Direktyvos 2008/48 5 ir 8 straipsnių teksto, nei iš juose nurodytų tikslų nematyti, kad vartotojo finansinė padėtis ir poreikiai privalo būti įvertinti prieš pateikiant tinkamus paaiškinimus. Iš principo tarp dviejų šiuose minėtos direktyvos straipsniuose numatytų pareigų nėra ryšio. Kreditorius gali vartotojui pateikti paaiškinimus, kurie būtų grindžiami tik vartotojo jam pateikta informacija, kad vartotojas galėtų apsispręsti dėl konkrečios kredito sutarties, ir kreditorius neprivalo prieš tai įvertinti vartotojo kreditingumo. Vis dėlto kreditorius privalo atsižvelgti į vartotojo kreditingumo vertinimą, kiek dėl tokio vertinimo reikia papildyti pateiktus paaiškinimus.
- 46 Kiek tai susiję su antrąja šio klausimo dalimi, primintina, kad iš Direktyvos 2008/48 5 straipsnio 1 dalies matyti, jog šios direktyvos 5 straipsnyje numatytos su informavimu susijusios pareigos yra ikisutartinės. Todėl jos negali būti įvykdytos kredito sutarties pasirašymo etape; jas reikia įvykdyti laiku, prieš sutarties pasirašymą pateikiant vartotojui šios direktyvos 5 straipsnio 6 dalyje minimus paaiškinimus.
- 47 Kiek tai susiję su kreditoriui tenkančios pareigos pateikti paaiškinimus įvykdymo būdais, pabrėžtina, kad Direktyvos 2008/48 5 straipsnio 6 dalyje, kitaip nei šio 5 straipsnio 1 dalyje, nenurodyta, kokia forma kredito gavėjui turi būti pateikti tinkami paaiškinimai. Taigi, nei iš šios 6 dalies teksto, nei iš ja siekiamo tikslo nematyti, kad tokie paaiškinimai turi būti pateikti konkrečiame dokumente. Taip pat neatmestina, kad tokius paaiškinimus kreditorius vartotojui gali pateikti žodžiu, pokalbio su juo metu.
- 48 Vis dėlto pagal šios direktyvos 5 straipsnio 6 dalies antrą sakinį, valstybės narės gali aiškiau apibrėžti kreditoriui tenkančią pareigą pateikti tinkamus paaiškinimus. Todėl formos, kuria tokie paaiškinimai turi būti pateikti vartotojui, klausimas turi būti reglamentuojamas nacionalinės teisės.

- 49 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2008/48 5 straipsnio 6 dalį reikia aiškinti taip, kad nors ji neprieštarauja tam, jog kreditorius pateiktą vartotojui tinkamus paaiškinimus prieš įvertindamas jo finansinę padėtį ir poreikius, vis dėlto gali paaiškėti, kad norint įvertinti vartotojo kreditingumą reikia papildyti pateiktus tinkamus paaiškinimus, kurie turi būti suteikti vartotojui laiku, prieš pasirašant kredito sutartį, nors ir neprivaloma parengti atskiro dokumento.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 50 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinamos Tarybos direktyvą 87/102/EEB nuostatas reikia aiškinti taip:**
 - viena vertus, jomis draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias pareiga įrodyti, kad nebuvo įvykdytos Direktyvos 2008/48 5 ir 8 straipsniuose numatytos pareigos, tektų vartotojui, ir
 - kita vertus, jomis draudžiama, kad teismas, remdamasis tipine sąlyga, pripažintų, kad vartotojas patvirtino, jog kreditorius tinkamai įvykdė visas jam tenkančias ikisutartines pareigas, nes taip būtų perkelta tokių pareigų įvykdymo įrodinėjimo pareiga ir būtų pakenkta Direktyva 2008/48 pripažintų teisių veiksmingumui.
2. Direktyvos 2008/48 8 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad, viena vertus, ja nedraudžiama vartotojo kreditingumo vertinti remiantis tik vartotojo pateikta informacija, jeigu tokia informacija yra pakankama ir jeigu prie paprastų vartotojo pareiškimų yra pridėti juos patvirtinantys įrodymai, ir, kita vertus, ja kreditorius neįpareigojamas sistemingai tikrinti vartotojo pateiktos informacijos.
3. Direktyvos 2008/48 5 straipsnio 6 dalį reikia aiškinti taip, kad nors ji neprieštarauja tam, kad kreditorius pateiktą vartotojui tinkamus paaiškinimus prieš įvertindamas jo finansinę padėtį ir poreikius, vis dėlto gali paaiškėti, kad norint įvertinti vartotojo kreditingumą reikia papildyti pateiktus tinkamus paaiškinimus, kurie turi būti suteikti vartotojui laiku, prieš pasirašant kredito sutartį, nors ir neprivaloma parengti atskiro dokumento.

Parašai.